

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนต้นแบบซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อสังเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลต้นแบบทั้งนี้เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร ผลการวิจัยเอกสารปรากฏดังต่อไปนี้

4.1 ผลการสังเคราะห์ปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนต้นแบบ

ผลการสังเคราะห์ปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนต้นแบบฯ แสดงไว้ในตารางที่ 4.1 ดังนี้

ตารางที่ 4.1

ปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนต้นแบบฯ

เอกสารที่เกี่ยวข้อง	ปัจจัยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบุคคลต้นแบบ			การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน
	ดี	เก่ง	มีจิตอาสาพัฒนาชุมชน/ ท้องถิ่น	
โครงการพัฒนาเยาวชนต้นแบบเดิมความหวังคู่สังคม (HAKAM) ของวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานีร่วมกับองค์กรเครือข่าย (2558)	มีความฉลาดอารมณ์ Emotional Quotient (EQ)	มีความฉลาดทางสติปัญญา Intelligence Quotient (IQ)	มีคุณธรรม จริยธรรม Moral Quotient (MQ)	1. บรรยาย 2. ปฏิบัติ

(ต่อ)

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

เอกสารที่เกี่ยวข้อง	ปัจจัยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบุคคลต้นแบบ			การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
	ดี	เก่ง	มีจิตอาสาพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น	
ยุวชนต้นแบบตามหลักสูตรการฝึกอบรมผู้นำเยาวชนเพื่อสันติภาพ ของนครราชสีมา (2556 - 2557)	รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความเอื้ออาทรและมีเมตตาต่อกัน	มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคนและธรรมชาติ	มีรักและความห่วงแหนแผ่นดิน	1. บรรยาย 2. ปฏิบัติ
ต้นแบบชาวพุทธยุวพุทธของพระมหากิตติคุณ ภูมิพลอดุลยเดช (2550)	มีเจตคติและพฤติกรรมที่ดีต่อการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนา	มีความรู้เรื่องพุทธศาสนา		1. บรรยาย 2. ปฏิบัติ
โครงการประกวดเยาวชนต้นแบบของกรมสุขภาพจิต (2558)	มีบุคลิกภาพดี	มีความสามารถพิเศษ	มีจิตอาสา	1. บรรยาย 2. ปฏิบัติ
การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเรื่องสมุนไพรรักษาโรคสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ของอุไรรัตน์ ยุวชนากร (2546, น. 131 - 138)	มีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องสมุนไพรรักษาโรคสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นจิตสำนึกอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยเกี่ยวกับสมุนไพรรักษาโรค	มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสมุนไพรมีทักษะกระบวนการทำงานทำงานนำความรู้ไปใช้	เผยแพร่ความรู้ได้ตามควรแก่วัย	1. บรรยาย 2. ปฏิบัติ
Marilyn Prince (2014) "What is role model"	มีการสร้างแรงบันดาลใจตนเองและยอมรับผู้อื่น	มีองค์ความรู้	มีจิตอาสาต่อชุมชน	1. บรรยาย 2. ปฏิบัติ

จากตารางที่ 4.1 ผลการสังเคราะห์ปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนต้นแบบฯ จากแนวคิดต่าง ๆ พบว่าปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาเยาวชนต้นแบบฯสังเคราะห์ได้ 3 ประการ คือ ปัจจัยด้านความเก่งปัจจัยด้านความคิดและปัจจัยด้านการมีจิตอาสาในการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่น

4.2 ผลการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรที่เหมาะสมกับท้องถิ่น บ้านหนองแวง บ้านหนองจิกและ บ้านโนนคูน ตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น

การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรที่เหมาะสมกับท้องถิ่น บ้านหนองแวง บ้านหนองจิก และบ้านโนนคูน ตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อให้มีการกำหนดคุณลักษณะของเยาวชนต้นแบบที่มีความเหมาะสมต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรในท้องถิ่น ซึ่งการดำเนินการในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำผลการสังเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนต้นแบบที่ได้กระทำก่อนหน้านั้น เป็นปัจจัยหลักเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายที่ร่วมดำเนินการในขั้นนี้ได้ร่วมตรวจสอบและพิจารณาความเหมาะสม

จากการประชุมกลุ่มประกอบด้วย ตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน 6 คน ตัวแทนผู้สูงอายุ จำนวน 6 คน ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 คน ตัวแทนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 2 คน ตัวแทนประชาชนทั่วไปผู้มีความรู้ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร จำนวน 4 คน และตัวแทน จำนวน 10 คนรวมทั้งสิ้น 30 คน

ผลการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรที่เหมาะสมกับท้องถิ่น บ้านหนองแวงบ้านหนองจิกและบ้านโนนคูน ตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่นปรากฏดังนี้

1. คุณลักษณะด้านความเก่ง ดังข้อความที่กลุ่มเป้าหมายได้สะท้อนในกระบวนการประชุมกลุ่ม ต่อไปนี้

“...การอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านพืชสมุนไพรต้องเริ่มจากการเรียนรู้เรื่องพืชสมุนไพร ก่อน ดังนั้นคุณลักษณะของเยาวชนต้นแบบอันดับแรกจึงควรหมายถึงเยาวชนต้องมีความรู้...”

(นางสาวนิดา พลเชียงแสน, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2558)

การมีความรู้ตรงกับคุณลักษณะการเป็น “คนเก่ง”

“...ต้องการเรียนรู้สมุนไพรแล้วนำความรู้ไปผลิตยาสมุนไพรขาย ให้มีเงินได้ จะเอาเงินไปเที่ยว ไปดูงาน ไปใช้จ่าย...”

(เด็กชายสอนันต์ เรื่องศรี, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2558)

ต้องการมีความรู้ นำความรู้ไปคิดต่อยอด นำความรู้ไปใช้ให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ ตรงกับคุณลักษณะการเป็น “คนเก่ง”

“...หนูเคยกินสมุนไพรแล้วมันขม กินยาก อยากให้สมุนไพรไม่ขม...”

(เด็กหญิงสรุญชญา เหง้ามูล, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2558)

การปรับปรุง ปรับเปลี่ยน คิดค้นวิธีการในการแปรรูปสมุนไพรให้ตรงกับความ ต้องการ ตรงกับคุณลักษณะการเป็น “คนเก่ง”

“...หนูจะนำความรู้ไปเล่าต่อให้เพื่อน ๆ ในห้องเรียนฟัง...”

(เด็กหญิงสุชานันท์ เหง้ามูล, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2558)

การเผยแพร่ความรู้ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรแก่สังคม เป็นการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร แสดงถึงความเป็นผู้มีจิตอาสา ตรงกับคุณลักษณะการเป็น “คนดี”

“...คนที่เรียนรู้สมุนไพรเป็นแค่กลุ่มเล็ก ๆ ทำอย่างไรจะให้ความรู้เรื่องสมุนไพร กระจายออกไป ผมว่าคนที่เรียนรู้นี้จะต้องเก่งและสอนคนอื่นได้ด้วย...”

(นายมิชชัย สุนทอง, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2558)

มีความรู้เป็นอย่างดีและสามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดต่อได้ ตรงกับคุณลักษณะการ เป็น “คนเก่ง”

“...การจะให้ยั่งยืน เนื้อหาที่สอนต้องดีการสอนต้องสนุกเหมาะกับวัยของเด็ก และต้องเน้นให้คนเรียนสามารถต่อยอดความรู้ได้ เช่น เอาความรู้ไปศึกษาสมุนไพรที่มีในหมู่บ้านเรา หรือที่สามารถปลูกได้ในท้องถิ่นเรามาคิดสร้างสรรค์สิ่งแปลก ให้สามารถขายได้ เพราะคนเราอยู่ ได้ด้วยเศรษฐกิจก็ต้องมีรายได้...”

(นางสนธิท เหง้ามูล, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2558)

ผู้เรียนต้องเรียนรู้จนเก่ง นำความรู้ไปติดต่อยอดได้ สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ ตรงกับคุณลักษณะการเป็น “คนเก่ง”

“...การเป็นต้นแบบให้คนต้องการจะให้เป็นแบบอย่างหรือ IDOL สำคัญว่าจะต้องเก่งและดี เก่งอย่างเดียวถ้าจิตใจไม่ดีก็ไม่มีประโยชน์...”

(นายดาวิน วันชัย, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2558)

สรุปผลจากการประชุมกลุ่มคุณลักษณะด้านความเก่งพบว่าคนเก่ง หมายถึง ผู้ที่เรียนรู้ ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรท้องถิ่นอย่างตั้งใจจนเป็นผู้มีความรู้สามารถ คิดเป็น ทำเป็นความเก่งของ ยุวชนต้นแบบต้องประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. มีความรู้หมายถึงมีความรู้ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรในท้องถิ่นของตน
2. คิดเป็นหมายถึงเรียนรู้จนเข้าใจ สามารถติดต่อยอดความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ การคิดสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากพืชสมุนไพรในท้องถิ่น
3. ทำเป็น หมายถึงสามารถนำผลจากการคิดเป็นมาลงมือทำงานบรรลุผลนำไปใช้ได้จริง นำแนวทางการคิดสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากพืชสมุนไพรในท้องถิ่นผลิตได้จริงและสามารถถ่ายทอดความรู้แก่ผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง

2. คุณลักษณะด้านความดี ดังข้อความที่กลุ่มเป้าหมายได้สะท้อน “ปัจจัยด้านความดี” ในกระบวนการประชุมกลุ่ม ต่อไปนี้

“...ยุวชนต้นแบบการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรจะต้องมีความรู้ นำความรู้ไปใช้ได้จริง ถึงจะถือว่าเก่ง ส่วนดีก็ต้องนำความรู้ไปใช้เพื่อประโยชน์แก่ตนเองและไม่หวังความรู้พร้อมช่วยเหลือคนอื่น...”

(นางสาววนิดา พลเชียงแสน, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2558)

“...เห็นด้วยกับคุณวนิดา ว่าเก่งจะต้องมีความรู้และนำไปใช้ได้ แต่การเป็นคนดีมันพูดยากต้องกำหนดกรอบที่ชัดเจน...”

(นายมีชัย สุนทอง, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2558)

“...ถ้าต้องการให้มีความยั่งยืนของการอนุรักษ์จะต้องไม่ใช่แค่เรียนรู้ ต้องนำไปใช้จริงด้วยถ้าเรียนไปไม่นำไปใช้เดี๋ยวก็ลืมเหมือนที่มาอบรมให้ อสม. ไม่ได้ใช้แล้วความรู้ก็หายหมด...”

(นางอ่อนดา พิมพ์ดีด, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2558)

การเรียนรู้แล้วนำไปใช้ แสดงถึงการตระหนักถึงคุณค่าของสมุนไพร ตรงกับ
คุณลักษณะการเป็น “คนดี”

“...คนที่ใช้สมุนไพรต้องเกิดความเชื่อมั่นในสมุนไพรก่อน ถึงจะกล้าใช้ สมมติ
ว่าถ้าเป็นผมไม่เชื่อว่าสมุนไพรจะช่วยรักษาให้หายได้ผมก็ไม่กินหรอก...”

(นางทองงาม แสนหอม, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2558)

ความเชื่อมั่นแสดงถึงเจตคติที่ดีต่อสมุนไพร ตรงกับคุณลักษณะการเป็น “คนดี”

“...ถ้าการเป็นคนดีจะหมายถึงเป็นคนที่มีจิตสำนึกรักสมุนไพรอย่างเดียวนอกจากนี้
ไม่ดีเลย เช่น พูจาไม่ดี ไม่มีน้ำใจต่อคนอื่น บุคลิกลักษณะการแต่งกายไม่ดี ก็ไม่สามารถเป็นยุวชน
ต้นแบบได้ใช้ไหมเด็ก ๆ ถ้าเพื่อนพูจาไม่เพราะ ชอบแกล้งเราเราอยากจะทำตามไหม...”

(นายทองม้วน เจาปะก, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2558)

“...ถ้าพูจาไม่ดี ชอบแกล้งเพื่อนก็ไม่ใช่คนดี...”

(เด็กชายณัฐวุฒิ ปากเมย, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2558)

“...ถ้าฉันเราควรกำหนดคุณลักษณะของคำว่าเป็นคนดี นอกจากจะมีเจตคติที่ดีต่อ
สมุนไพรแล้ว ยังต้องเป็นคนพูจาดี บุคลิกลักษณะดีด้วย...”

(นายดาวิน วันชัย, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2558)

คุณลักษณะด้านความดี พบว่า ความดีของยุวชนต้นแบบ ต้องประกอบด้วย
สิ่งต่อไปนี้

1. มีใจเอื้อเฟื้อแบ่งปันช่วยเหลือ
2. มีเจตคติที่ดี ตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ มีความภาคภูมิใจใน
พืชสมุนไพรและภูมิปัญญาพืชสมุนไพรที่มีในท้องถิ่นนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองรวมทั้ง
มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร
3. มีบุคลิกภาพที่ดีมีความสุขเรียบร้อย และวาจาสุภาพ สามารถเป็นแบบอย่าง
ของยุวชนที่ดี

3. คุณลักษณะด้านมีจิตอาสาพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่น ดังข้อความที่กลุ่มเป้าหมายได้สะท้อน “ปัจจัยด้านจิตอาสา” ในกระบวนการประชุมกลุ่ม ต่อไปนี้

“...ขอเสนอว่าให้เพิ่มคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนต้นแบบเป็น 3 ข้อ คือ 1) เป็นคนเก่ง 2) เป็นคนดี และขอเพิ่มข้อ 3) มีจิตอาสาเพื่อพัฒนาสังคม คือนำความรู้ที่มีไปเผยแพร่แก่คนอื่นเพื่อให้ความรู้ภูมิปัญญากระจายออกไป...”

(นางสาววนิดา พลเชียงแสน, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2558)

“...จิตอาสา น่าจะเป็นการนำความรู้เรื่องพืชสมุนไพรไปช่วยสังคม รวมทั้งเผยแพร่ความรู้แก่คนอื่นก็อยู่ในเกณฑ์เป็นคนดี...”

(นายมีชัย สุนทอง, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2558)

“...จิตอาสาต้องมาจากความรู้ลึกๆอยากจะทำด้วยตนเอง ไม่ใช่มีคนตั้งกฎเกณฑ์ให้ต้องทำ...”

(นางอ่อนตา พิมพ์ดีด, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2558)

คุณลักษณะด้านมีจิตอาสาพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่น พบว่าการมีจิตอาสาเป็นสิ่งสำคัญของเยาวชนต้นแบบ และต้องประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. เป็นผู้ดำเนินการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรของท้องถิ่น
2. เป็นผู้เผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรของท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จัก

สรุปผลการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนต้นแบบการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรที่เหมาะสมกับท้องถิ่น บ้านหนองแวง บ้านหนองจิกและบ้านโนนตุน ตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น ดังนี้ 1) เป็นคนเก่ง 2) เป็นคนดี 3) มีจิตอาสาพัฒนาท้องถิ่น

4.3 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรที่เหมาะสมกับท้องถิ่น บ้านหนองแวง บ้านหนองจิกและบ้านโนนตู่ ตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น

การศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรที่เหมาะสมกับท้องถิ่น บ้านหนองแวง บ้านหนองจิกและบ้านโนนตู่ ตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน และจัดการประชุมกลุ่มประกอบด้วยตัวแทนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 2 คน ตัวแทนประชาชนผู้มีความรู้ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร จำนวน 6 คน นักวิชาการด้านพืชสมุนไพร 2 คนรวมทั้งสิ้น 10 คน มีผลดังนี้

4.3.1 ผลการวิจัย

4.3.1.1 ผลการสังเคราะห์เอกสารพบว่า การพัฒนาชุมชนต้นแบบฯ สามารถดำเนินการโดยการฝึกอบรม

4.3.1.2 ผลการประชุมกลุ่ม ของกลุ่มเป้าหมายบ้านหนองแวงพบว่า มีความต้องการให้มีการฝึกอบรมชุมชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร เพื่อให้ได้ชุมชนต้นแบบตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่เหมาะสมกับท้องถิ่น บ้านหนองแวง บ้านหนองจิกและบ้านโนนตู่ ตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น จะมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1) ด้านผู้ให้ความรู้หรือผู้สอน ประกอบด้วย

1.1) ปราชญ์ชุมชน หรือผู้มีภูมิรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาในการสืบค้น และใช้ประโยชน์จากสมุนไพรในท้องถิ่น

1.2) วิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญ ที่มีภูมิรู้เกี่ยวกับสรรพคุณทางยาชื่อทางวิทยาศาสตร์ และการแปรรูปเพื่อต่อยอดภูมิปัญญาสู่เศรษฐกิจ

4.3.2 ด้านเนื้อหาความรู้ ประกอบด้วย

4.3.2.1 ความเป็นมาและความสำคัญของพืชสมุนไพร

1) ความหมายของสมุนไพรและพืชสมุนไพร

2) พืชสมุนไพรกับการดำรงชีพ

3) ประวัติความเป็นมาของสมุนไพรไทย

- 4.3.2.2 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพืชสมุนไพร
- 1) ต้นพืชสมุนไพรประกอบไปด้วย 5 ส่วน คือราก ลำต้น ใบ ดอก ผล
  - 2) วิธีการตรวจวัดพืชสมุนไพร กำมือ ส่วน ทั้ง 5 แก้ว ซ้อน ถ้วยชา
  - 3) เรียนรู้ลักษณะของพืชสมุนไพร รูป สี กลิ่น รส
  - 4) การใช้สมุนไพรต้องทำให้ถูกต้องถูกส่วน ถูกขนาด ถูกวิธี ถูกกับโรค
  - 5) ประโยชน์ของพืชสมุนไพร
- 4.3.2.3 กลุ่มอาการของโรคที่ควรใช้หรือไม่ควรใช้สมุนไพร
- 1) กลุ่มอาการของโรคที่ควรใช้สมุนไพร
  - 2) กลุ่มโรคที่ไม่ควรใช้สมุนไพร
  - 3) อาการแพ้สมุนไพร
- 4.3.2.4 วิธีการปรุงยาและการใช้ยาสมุนไพร
- 1) การเก็บรักษาพืชสมุนไพร
  - 2) วิธีการเก็บพืชสมุนไพรมาใช้
  - 3) ข้อควรรู้เกี่ยวกับการปรุงยาไทย
  - 4) วิธีปรุงยาไทยการต้ม ชง ดอง ปั่นลูกกลอน ตำคั้นน้ำ ยาพอก
  - 5) วิธีการกินและปริมาณการกินยาสมุนไพรที่เหมาะสม
  - 6) ประโยชน์ของพืชสมุนไพรที่เป็นผัก
  - 7) ประโยชน์ของพืชสมุนไพรเพื่อการรักษาโรค
  - 8) การสืบค้นข้อมูลความรู้เรื่องพืชสมุนไพร
- 4.3.2.5 พืชสมุนไพรท้องถิ่นที่ควรรู้
- 1) โรคที่พบบ่อยในท้องถิ่น
  - 2) พืชสมุนไพรท้องถิ่นที่ใช้กับโรคที่พบบ่อยในท้องถิ่น
  - 3) ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรท้องถิ่น อาหารพื้นบ้าน หมอยาโบราณ
- 4.3.2.6 การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ
- 1) วิธีการแปรรูปสมุนไพร
  - 2) การคิดค้นผลิตภัณฑ์ที่แปลกใหม่
  - 3) การทำผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่าย

4.3.2.7 การอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร

- 1) การขยายพันธุ์พืชสมุนไพร
- 2) การเผยแพร่ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรท้องถิ่น
- 3) การเป็นชุมชนต้นแบบด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพร

4.3.3 ด้านการสอนและการวัดผล

4.3.3.1 การสอนด้วยทฤษฎี การบรรยายและลงมือปฏิบัติ

4.3.3.2 การประเมินและวัดผล การประเมินและวัดผลความรู้ชุมชนต้นแบบการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพืชสมุนไพรท้องถิ่นที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้วยด้วยใบงาน แบบทดสอบแบบประเมิน ชิ้นงานและสะท้อนผลจากผู้ปกครองของชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ

4.3.4 ด้านสถานที่ฝึกอบรม ประกอบด้วย

4.3.4.1 ศูนย์เรียนรู้สมุนไพร เลขที่ 109 หมู่ที่ 4 บ้านโนนคูน ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น

4.3.4.2 พื้นที่ชุมชนบ้านหนองแวง บ้านหนองจิกและบ้านโนนคูน ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น

4.3.5 ด้านการอำนวยความสะดวกและอื่น ๆ ประกอบด้วย

4.3.5.1 ความร่วมมือของผู้ปกครอง

4.3.5.2 การสนับสนุนของชุมชน

ดึงข้อความที่กลุ่มสนทนา ได้กล่าวไว้ดังต่อไปนี้

“...ผู้ที่สอนตามหลักสูตรฯจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านพืชสมุนไพร...”

“...ในท้องถิ่นเราไม่มีใครที่มีความรู้ทั้งหมดตามเนื้อหาที่จะสอนตาเคน ก็รู้เฉพาะเรื่องยาฝน คนอื่น ๆ ก็รู้เฉพาะเรื่อง...”

“...ผู้สอนหลักคือนักวิชาการสาธารณสุข ซึ่งจบปริญญาตรีด้านแพทย์แผนไทยโดยตรง มีความรู้ด้านพืชสมุนไพรเป็นอย่างดี...”

“...สำหรับสมุนไพรที่เคยใช้ในท้องถิ่นก็จะมีปราชญ์ด้านพืชสมุนไพรในท้องถิ่นมาสอน เช่น แม่อ่อนตา แม่นาง ...”

“...การปลูกจะมีตาประสาร เป็นคนสอนวิธีการปลูกพืชสมุนไพร เรื่องผู้สอนเราจะต้องให้เหมาะสมกับแต่ละเนื้อหา...”

“...ไปเรียนรู้สมุนไพร ได้ประโยชน์กว่าจะวิ่งเล่นเฉย ๆ หรือบางทีก็แอบไปเข้าร้านเกมส์...”

“...สอนให้กินผักบ้านเราเป็นสมุนไพรอย่างดี ไม่ต้องไปกินอะไรผิด ๆ ทอด ๆ ไม่ดีหรอก...”

“...เดี๋ยวนี้สารพิษเยอะเพราะทำนา ทำไร่นาก็มียาฆ่าหญ้า ถ้าใช้พืชสมุนไพรเช่นรางจืดจะช่วยขับสารพิษออกจากร่างกายได้และเป็นพืชสมุนไพรที่ปลูกง่าย...”

จากการสนทนากลุ่มเห็นควรให้มีผู้สอนหลักที่มีความรู้เรื่องภูมิปัญญาพืชสมุนไพรเป็นอย่างดี มีผู้สอนร่วมที่เป็นปราชญ์ด้านพืชสมุนไพรในท้องถิ่นและผู้มีความรู้เฉพาะด้านร่วมสอนตามเนื้อหาตามหลักสูตร

“...การเรียนรู้ในศูนย์เรียนรู้ที่มีต้นพืชสมุนไพรให้ผู้เรียนได้เห็นสัมผัสได้ การเรียนรู้จะดีกว่าที่จะเห็นแค่รูปพืชสมุนไพรจากตำราเรียน...”

“...ต้องให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงจะได้จำได้และสามารถลงมือทำได้จริง...”

“...การสอนควรให้มีลงมือปฏิบัติและวัดผลการเรียนไปด้วยในแต่ละชุดความรู้...”

“...การวัดผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 1 ด้านเป็นคนเก่ง ที่มีความรู้ นำความรู้มาคิดต่อยอดเป็นและสามารถนำความคิดมาลงมือทำได้ เราสามารถได้ชัดเจน แต่การวัดความคิดที่จะต้องมีการเอื้อเพื่อเอื้อแม่ เจตคติที่ดีตระหนักถึงคุณค่าภูมิปัญญาพืชสมุนไพรจะวัดอย่างไร...”

“...การวัดผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 2 ด้านความดี เอื้อเพื่อเอื้อแม่ไว้ระหว่างเรียนร่วมกัน 3 คนด้วยแบบสังเกตพฤติกรรม ส่วนเจตคติที่ดีตระหนักถึงคุณค่าภูมิปัญญาพืชสมุนไพรคงต้องใช้แบบประเมินเจตคติ...”

“...การประเมินจิตอาสาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ควรประเมินด้วยการให้คิดโครงการเองว่าชุมชนมีแนวคิดด้านจิตอาสาเพื่อท้องถิ่นแบบไหนแล้วให้ปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการ...”

